

«Психологічні особливості міжособистісних конфліктів підлітків у навчальній діяльності»

Підготувала

студентка ПВШд – 2019

Мельник Тетяна Олександрівна

Науковий керівник:

доктор психологічних наук,

професор Томчук М. І.

Об'єкт дослідження: міжособистісні конфлікти особистості.

Предмет дослідження: психологічні особливості міжособистісних конфліктів підлітків у навчальній діяльності та їх психокорекція.

Мета дослідження – теоретичний аналіз та емпіричне вивчення причин виникнення та динаміки перебігу конфліктних ситуацій між підлітками в освітньому процесі, визначення відмінностей у виникненні конфліктів в колективах різного віку; розробка системи заходів, спрямованих на попередження та залагодження конфліктів між школярами.

Гіпотеза дослідження: пубертатний вік підлітків та проблема лідерства, дорослішання є однією з умов впливу на конфліктну поведінку в колективі. Розробка та апробація методик емпіричного дослідження, будуть дієвими на практиці та допоможуть відкорегувати поведінку підлітків, сприятимуть зниженню рівня конфліктності в учнівському колективі.

Завдання:

- теоретично проаналізувати сучасні наукові джерела, які висвітлюють проблематику міжособистісних конфліктів учнів;
- за допомогою емпіричних методів провести дослідження їх чинників та взаємозв'язку між віком учнів та типом їх конфліктної поведінки, агресивних реакцій та їх особистісних якостей;
- обґрунтувати доцільність використання методик для вивчення та подолання міжособистісних конфліктів;
- провести констатувальний експеримент з виявлення причин конфліктів між учнями;
- запропонувати програму корекції міжособистісних конфліктів між учнями в освітньому середовищі;
- розробити систему превентивних заходів для зниження рівня конфліктів між школярами різного віку.

Методи дослідження:

- теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення результатів інших вчених із зазначеної проблеми);
- емпіричні (бесіда, спостереження, тестування, анкетування, інтерв'ю, метод соціометрії та ін.);
- методи математичної статистики (Q – критерій Розембаума, χ^2 – критерій Пірсона, G – критерій знаків, критерій U – Манна-Уїтні, критерій T – Вілкоксона, багатофункціональний критерій Фішера).

В роботі використані наступні методика дослідження:

- діагностика схильності до конфліктної поведінки за методикою К. Томаса;
- тест «Діагностика рівня конфліктності особистості»;
- методика діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту у спілкуванні за В. Бойком;
- тест А. Ассінгера «Оцінювання агресивності у стосунках»;
- тест М. Снайдера «Оцінка самоконтролю в спілкуванні».

Визначення основного поняття

Конфлікт (від лат., «conflictus» – «зіткнення») – це соціальний феномен, який стосується різноманітних сфер людського життя. Тому, це явище досліджують не лише психологи, а й фахівці інших галузей.

Міжособистісний конфлікт – це найбільш поширений тип конфлікту, де в ролі учасників виступають дві або більше особи, між якими відбувається зіткнення протилежно спрямованих мотивів, цінностей, інтересів чи думок. До таких конфліктів можна віднести конфлікти типу «особистість-особистість», «особистість-група», «група-група»

Модель (теоретична) ключового поняття

Виділяють такі компоненти конфліктності:

- емоційний компонент (стан особистості в ситуації міжособистісної взаємодії, невміння керувати своїм емоційним станом в передконфліктних і конфліктних ситуаціях);
- вольовий компонент (нездатність особистості до свідомої мобілізації сил і самоконтролю);
- пізнавальний компонент (включає рівень сприйняття провокаційних дій опонента, суб'єктивність, невміння аналізувати і прогнозувати ситуацію);
- мотиваційний компонент (відображає стан внутрішніх спонукаючих сил, які не сприяють адекватній поведінці в конфлікті і вирішення проблеми);
- психомоторний компонент (невміння володіти своїм тілом, управляти жестикуляцією та мімікою).

Графіки основних методик дослідження

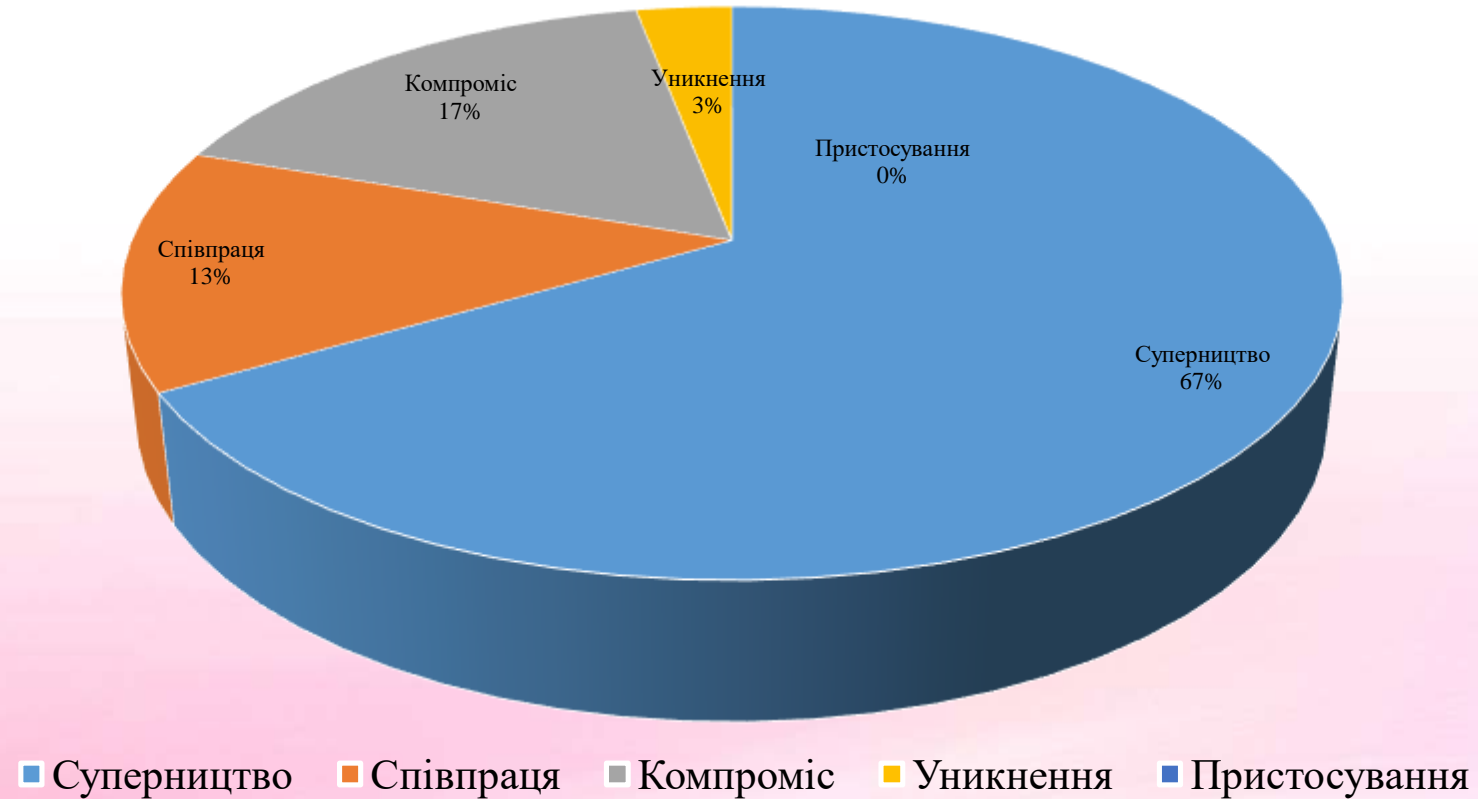

Рис. 2.1

Особливості схильності до конфліктної поведінки підлітків за методикою К.Томаса

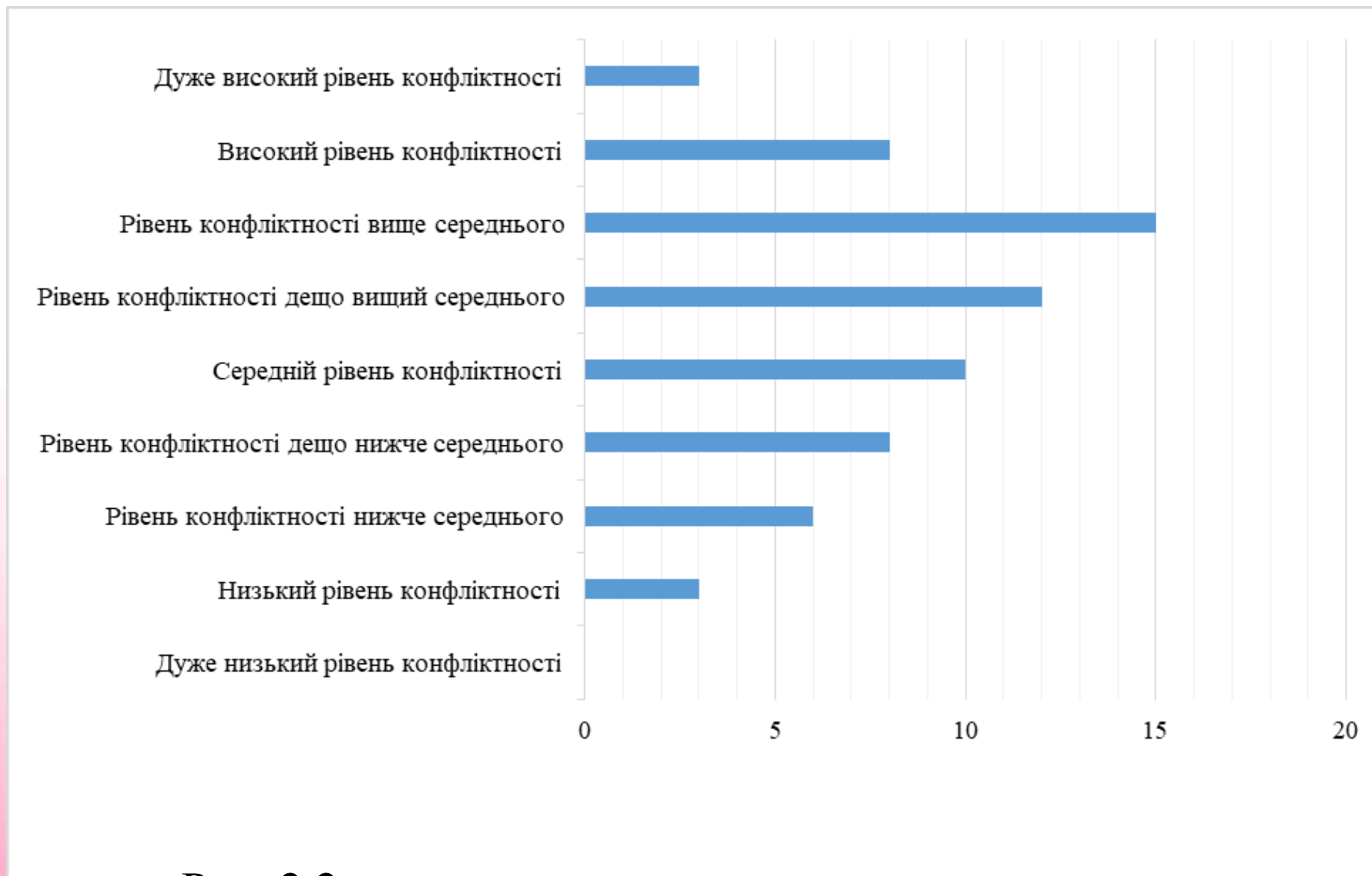

Рис. 2.2

Результати діагностики рівня конфліктності учнів 10-11 класів

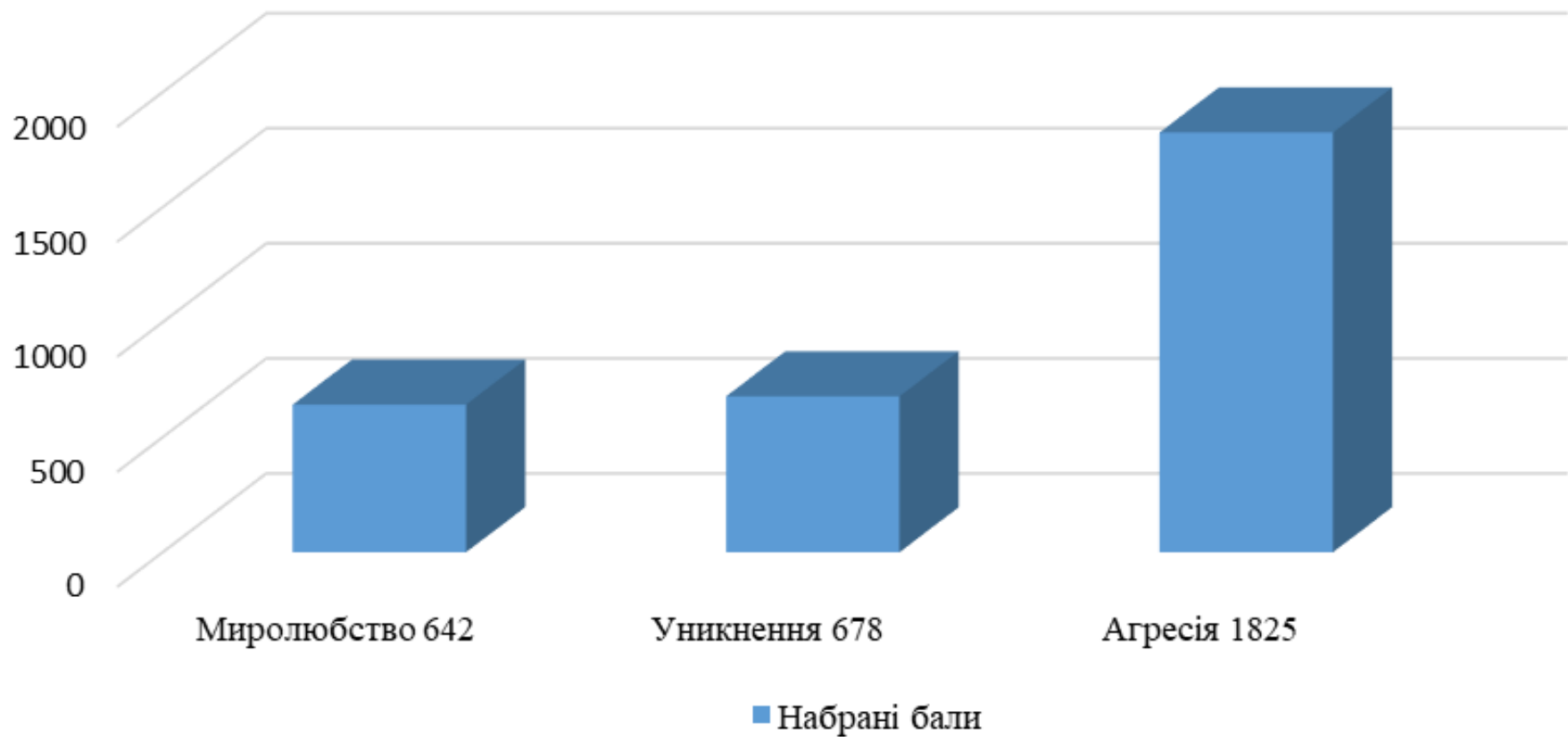

Рис. 2. 3.

Методика діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту підлітків у спілкуванні за В. Бойком

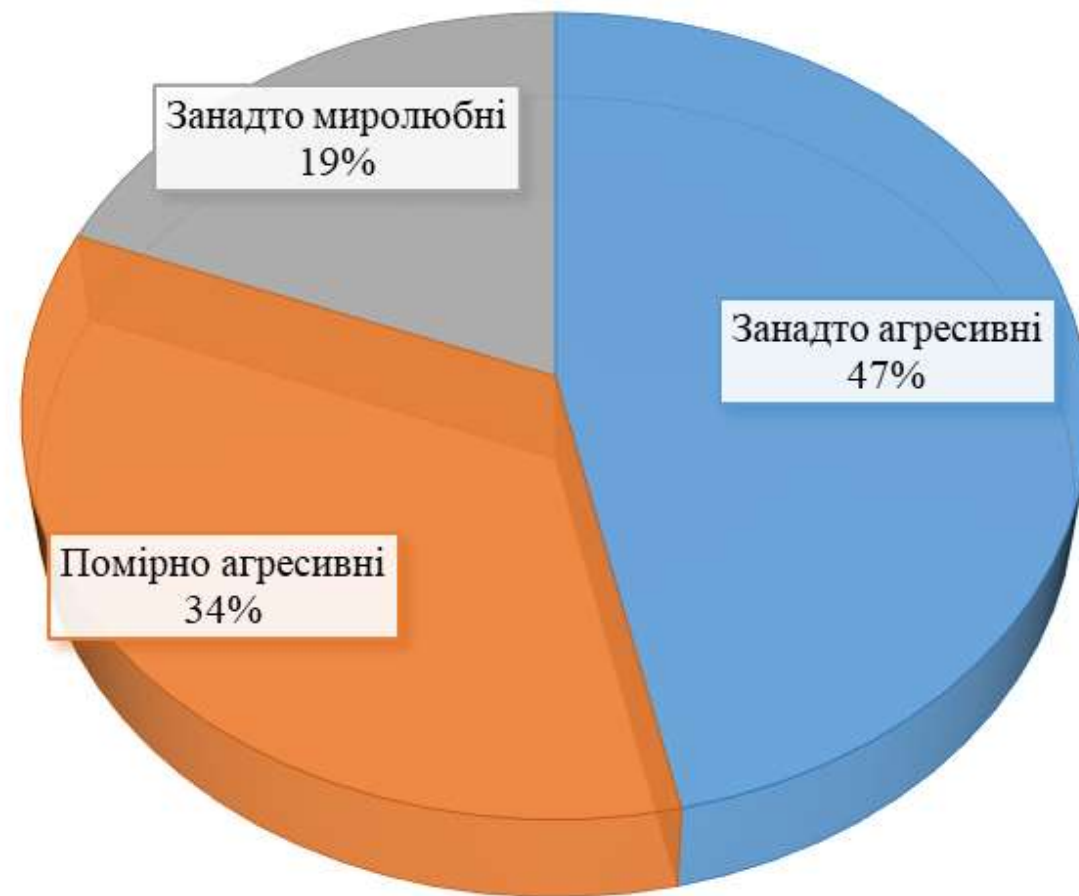
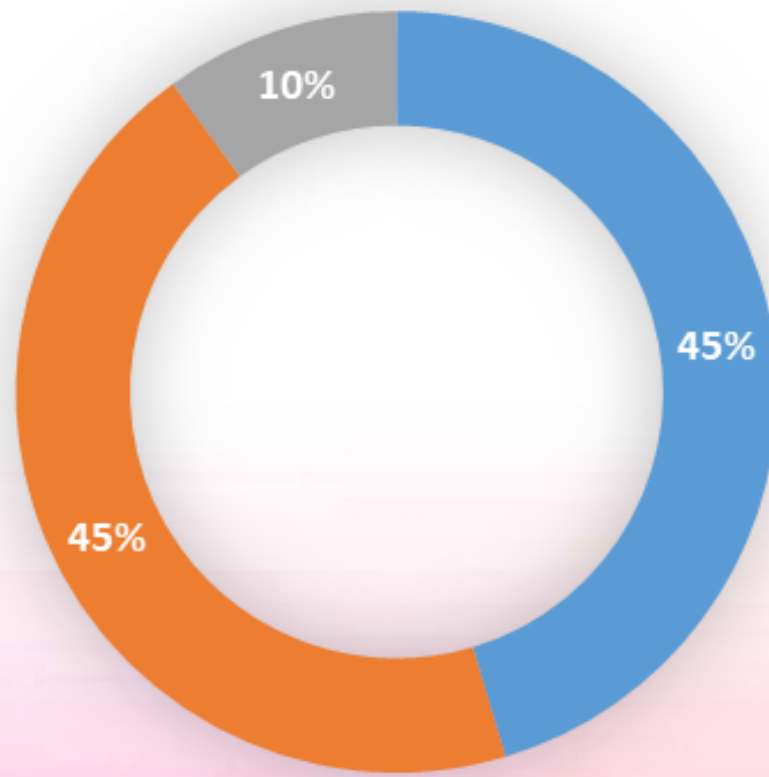

Рис. 2. 4
Особливості агресивності підлітків

- Низький комунікативний контроль
- Середній комунікативний контроль
- Високий комунікативний контроль

Рис. 2.5

«Оцінка самоконтролю підлітків в спілкуванні» (за методикою Маріона Снайдера)

3.1. Модель врегулювання рівня конфліктоності молодших підлітків

Розроблена нами корекційна програма залагодження міжособистісних конфліктів між учнями в освітньому середовищі розрахована на учнів підліткового віку та ґрунтується на принципі активної взаємодії та спілкуванню всіх її учасників. Суть програми – навчити учнів способів конструктивного вирішення конфліктів та коректним керуванням конфліктогенною ситуацією. Тренінги проводилися двічі на тиждень. Групи формувалися по 10 – 12 осіб.

Корекційна програма має з чотири блоки, кожен з яких, у свою чергу, мають власну мету, завдання, форми й методи роботи. Тривалість заняття – 45 хвилин.

Результати формувального експерименту

Порівняльний аналіз схильності до конфліктної поведінки підлітків експериментальної та контрольної груп за методикою К. Томаса

№ п/п	Стратегії	КЗ «Вороновицький ліцей» (контрольна група)		Степанівський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст., - ДНЗ (експериментальна група)	
		До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
1.	Суперництво	30 (75%)	32 (80%)	14 (53,8%)	9 (34,7%)
2.	Компромiс	5 (12,5%)	3 (7,5%)	6 (23,1%)	10 (38,5%)
3.	Спiвпраця	5 (12,5%)	3 (7,5%)	4 (15,4%)	7 (26,8%)
4.	Уникнення	0 (0%)	0 (0%)	2 (7,7%)	0 (0%)
5.	Пристосування	0 (0%)	2 (5%)	0 (0%)	0 (0%)

Порівняльний діагностики рівня конфліктності підлітків експериментальної та контрольної груп

№ п/п	Рівень конфліктності	КЗ «Вороновицький ліцей» (контрольна група)		Степанівський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст., - ДНЗ (експериментальна група)	
		До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
1.	Дуже низький рівень конфліктності	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (4,6%)
2.	Низький рівень конфліктності	2 (3,1%)	0 (0%)	1 (8,3%)	8 (35,6%)
3.	Рівень конфліктності нижче середнього	5 (9,5%)	0 (0%)	1 (8,3%)	10 (46 %)
4.	Рівень конфліктності дещо нижче середнього	8 (15,2%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (9,2%)
5.	Середній рівень конфліктності	9 (17,1%)	0 (0%)	1 (8,3%)	1 (4,6%)
6.	Рівень конфліктності дещо вищий середнього	8 (15,2%)	6 (28,8%)	4 (33,4%)	0 (0%)
7.	Рівень конфліктності вище середнього	11 (20,9%)	8 (37,6%)	4 (33,4%)	0 (0%)
8.	Високий рівень конфліктності	7 (13,3%)	6 (28,8%)	1 (8,3%)	0 (0%)
9.	Дуже високий рівень конфліктності	3 (5,7%)	1 (4,8%)	0 (0%)	0 (0%)

Порівняльний аналіз показників діагностики домінуючої стратегії психологічного захисту підлітків у спілкуванні за методикою В. Бойка

№ п/п	Стратегії	КЗ «Вороновицький ліцей» (контрольна група)		Степанівський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст., - ДНЗ (експериментальна група)	
		Бали до експерименту	Бали після експерименту	Бали до експерименту	Бали після експерименту
1.	Миролюбство	345	338	296	412
2.	Уникнення	350	375	328	364
3.	Агресія	1561	1495	264	160

Порівняльний аналіз показників прояву агресивності у стосунках за методикою А. Асінгера

№ п/п	Тип поведінки	КЗ «Вороновицький ліцей» (контрольна група)		Степанівський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст., - ДНЗ (експериментальна група)	
		До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
1.	Занадто агресивні	48 (51,6%)	57 (45%)	13 (35%)	0 (0%)
2.	Помірно агресивні	30 (32,4%)	53 (41,9%)	15 (39%)	18 (45,4%)
3.	Занадто миролюбні	15 (16%)	16 (13,1,6%)	10 (26%)	21 (54,6%)

Порівняльний аналіз показників оцінки самоконтролю у свідкуванні за методикою М. Снайдера

№ п/п	Рівень контролю	КЗ «Вороновицький ліцей» (контрольна група)		Степанівський НВК: ЗОШ І-ІІІ ст., - ДНЗ (експериментальна група)	
		До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
1.	Низький комунікативний контроль	10 (10,6%)	102 (73,4%)	3 (8,2%)	0 (0%)
2.	Середній комунікативни й контроль	45 (47,9%)	16 (11,5%)	14 (37,8%)	4 (9%)
3.	Високий комунікативний контроль	39 (41,5%)	20 (15,1%)	20 (54%)	35 (91%)

Програма корекційної роботи з конфліктними підлітками та результати її дієвості можуть бути використані на практиці для організації тренінгів, годин спілкування працівниками закладів освіти: педагогами, класними керівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, керівниками гуртків чи факультативів психологічного спрямування і т., п.

Наша наукова робота може стати підґрунтям для подальших досліджень у сфері міжособистісних конфліктів у підлітковому віці.

**Дякую за
увагу!**